GESPROKEN WOORD GELDT, EMBARGO TOT MOMENT VAN UITSPREKEN.
Openingstoespraak Marjanne Sint voor de Partijraad 29 spetember 1990, Amsterdam.

Partijgenoten,

1. Bij alle aandacht die de afgelopen anderhalve week uitging naar de nationale politiek zou bijna op de achtergrond raken dat er in de wereld om ons heen ook nog andere zaken aan de orde zijn die onze aandacht waard zijn. Als deze periode de geschiedenis ingaat als een keerpunt is dat omdat de periode van de Koude Oorlog is afgesloten. Er is een einde gekomen aan de confrontatiepolitiek tussen Oost en West. Woensdag a.s. wordt de Duitse eenwording een feit. Dat zou nooit mogelijk zijn geweest wanneer zich niet zulke ingrijpende politieke veranderingen binnen het Oostblok hadden voltrokken. De wereld is daarmee niet zonder dreiging, duurzame vrede is nog lang niet in zicht. Maar de internationale gemeenschap wordt niet langer verlamd door de tegenstelling tussen de twee machtsblokken.

Wie had dat vijf jaar geleden kunnen denken? Het hartstochtelijk pleidooi voor eenzijdige stappen om de impasse tussen de twee grootmachten te doorbreken, was toen in de ogen van velen een utopie. De Sovjet Unie werd door Ronald Reagan afgeschilderd als het 'evil empire'. En toch waren het eenzijdige stappen die de impasse doorbraken. Ze kwamen van datzelfde 'evil empire'. Wat er dit laatste jaar is gebeurd, bewijst het gelijk van al die mensen die zich zijn blijven inzetten voor vrede en zich niet wilden neerleggen bij de status quo.

Intussen zijn de ontwikkelingen in de Golf reden tot grote bezorgdheid. Zolang echter de internationale volkerengemeenschap - Veiligheidsraad en supermachten voorop - hecht en eensgezind blijft opereren inzake handels- en luchtembargo, blijft er zicht op een vreedzame oplossing. Die weg zal eerst volledig afgelegd moeten worden. Nu al een voorschot nemen op eventuele verdergaande maatregelen is voorbarig en uiterst riskant. Nederland dient de VN te volgen en niet vooruit te lopen op VN - maatregelen.

2. Over de voorliggende resolutie kan ik kort zijn. Het Partijbestuur heeft ervoor gekozen, de Miljoenennota te beoordelen op een aantal hoofdlijnen die de kern vormen van onze inzet bij de verkiezingen in 1989 en bij het Regeerakkoord daarna. De conclusie van het PB is duidelijk. In deze Miljoenennota zijn duidelijke aanzetten gegeven voor een beleid waarvoor de Partij van de Arbeid haar verantwoordelijkheid

kan en wil nemen. De Miljoenennota overstijgt de puur financieel-economische benadering waaraan we in voorgaande jaren onder eerdere kabinetten gewend waren geraakt. Dit kabinet heeft een samenhang aangebracht tussen enerzijds investeren in de kwaliteit van onze samenleving en het nastreven van een aantal hoofddoelstellingen van beleid,
en anderzijds de financieel —economische randvoorwaarden waarmee te rekenen valt.
Onze hoofdinzet is zichtbaar. Er wordt geïnvesteerd in economie, milieu en infrastructuur. Er is sprake van een herwaardering van gemeenschapsvoorzieningen. Het kabinet heeft een einde gemaakt aan de jarenlange achterstelling van uitkeringsgerechtigden, ambtenaren en trendvolgers. Op defensie wordt bezuinigd, meer dan wij bij ons eigen verkiezingsprogramma durfden hopen. Op gezichtsbepalende terreinen is de politieke koers uitgezet: er ligt de nota-Pronk. Een wereld van verschil; Kosto en Hirsch Ballin hebben zojuist hun beleidsplan 'Recht in beweging' gepresenteerd, NMP-plus, 'Economie met open grenzen' en het Structuurschema verkeer- en vervoer' zetten de lijnen naar de toekomst.
Daarmee is niet gezegd dat deze begroting voor onze partij niets te wensen overlaat. Op diverse plaatsen in de concept-resolutie is dat duidelijk gemaakt. Een politieke beoordeling is echter niet los te zien van de situatie die het kabinet bij aantreden aantrof, van de internationale ontwikkelingen, en van de opdracht die voortvloeit uit het regeerakkoord.
Alles bij elkaar reden genoeg om op de ingeslagen weg verder te gaan. Deze coalitie steunt in beginsel op een breed maatschappelijk draagvlak. Dat draagvlak is nodig om dringend noodzakelijke veranderingen door te voeren. Er zullen genoeg momenten komen die vindingrijkheid vergen om binnen krappe marges tot verantwoord en vooruitziend beleid te komen. Beleid gericht op bevorderen van kwaliteit en werkgelegenheid, dat investeren boven consumeren stelt, ongerechtvaardigde ongelijkheid bestrijdt en werkt aan herijking en herwaardering van de rol van de overheid, Geen geringe opgaven. Haar het loont de moeite dat onze partij zich daar ten volle voor blijft inzetten.
3. Ook voor de partij zelf staan in de komende maanden een aantal belangrijke inhoudelijke thema's op de agenda. Het partijproject sociale vernieuwing komt van de grond. Na de twee conferenties in de eerste helft van dit jaar, laten steeds meer

afdelingen weten ernst te willen maken met het invullen en uitwerken van sociale vernieuwing. De groep die dit project begeleidt, is bezig in kaart te brengen wat er op dit terrein in de afdelingen binnen de 37 convenantsgemeenten gebeurt. Informatie, suggesties en vooral praktische handreikingen gaan hierover naar de partij.
Daarnaast vragen de ontwikkelingen binnen Europa de aandacht. Deze week hebben alle afdelingen informatie- en discussiemateriaal ontvangen over recente ontwikkelingen m Oost- en West- Europa. Aan de hand daarvan kunnen we onze opvattingen over een aantal hoofdpunten met elkaar bespreken en verder uitwerken. Het gaat daarbij om vragen als: hoe verbinden we de ontwikkelingen binnen de EG aan die in Oost-Europa, hoe geven we vorm aan een sociaal en democratisch Europa, hoe organiseren we veiligheid in een ander Europa.
Dan vindt op 17 november a.s. een grote bijeenkomst over de toekomst van het funderend onderwijs plaats. Begin december organiseren WBS en partij een conferentie over Nederland als
multiculturele samenleving, als opstap naar een verdere positiebepaling van onze partij op dit punt. Binnenkort ontvangt de partij informatie over het februaricongres. Op dat congres staat een politieke discussie centraal over het thema duurzaamheid, en over het transformatieproces dat daarvoor nodig om onze maatschappij tot een duurzame maatschappij om te vormen.
Naast deze inhoudelijke activiteiten werkt de commissie van Kemenade in opdracht van het PB aan voorstellen voor reorganisatie van de partij. Een reorganisatie die niet los kan staan van de ontwikkelingen die zich voltrekken en hebben voltrokken in onze maatschappij. Alle politieke partijen in Nederland worden geconfronteerd met een afnemend aantal mensen dat zich voor de partij in kaderfuncties wil inzetten. Vrijwel alle politieke partijen zien hun ledental langzaam maar zeker teruglopen. Bij alle verkiezingen, hoewel per gewicht verschillend, loopt het opkomstpercentage terug. Toch is de belangstelling voor politieke vraagstukken onder de bevolking niet minder geworden, eerder vergroot.
Dat roept de vraag op wat eigenlijk de rol is van politiek partijen in een individualiserende maatschappij. En in het bijzonder van de sociaal-democratie, als grote en hervormingsgezinde beweging. Zijn de knelpunten die velen in onze organisatie signaleren, niet mede veroorzaakt doordat de maatschappelijke omgeving waarin onze partij functioneert, niet meer dezelfde is?

Het PB was van mening dat voorstellen voor organisatorische verandering weinig zin hebben, als deze inhoudelijke vraagstukken niet tegelijkertijd worden verkend. De commissie van Kemenade heeft de opdracht die verkenning te doen en op basis daarvan aanbevelingen te doen over de gewenste partij-organisatie in de toekomst. Samen met Van Kemenade is gezocht naar leden op enige afstand van het directe werk in de partij, die de kwaliteit bezetten om vergaande voorstellen hiertoe te introduceren en te onderbouwen en die zich ook in de afgelopen jaren intensief hebben beziggehouden met de positie van de sociaal-democratie.
Een van de eerste vereisten daarbij is dat voorstellen ook gedragen worden door de partij. Het creëren van dat draagvlak is dan ook onderdeel van het werk dat door de commissie moet worden verzet. Uiteraard houdt het Pb zijn eigen verantwoorde1ijkheid: het is dan ook het PB dat op basis van de aanbevelingen van de commissie eigen voorstellen zal voorleggen aan het congres dat eind 1991 hierover bijeenkomt.
Maar laat ik afronden. We hebben werk te doen. Voor ons ligt de concept - resolutie m.b.t. de miljoenennota. Naast de discussie over de resolutie wacht het gesprek met een aantal van onze hier aanwezige, bewindspersonen. Laten we deze dag goed gebruiken om denken en doen van partij, fractie ons smaldeel in het kabinet op elkaar af te stemmen. Aan het werk!